

Analiza financijskih izvještaja poduzeća Agroduhan d.o.o.

Semak, Karolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:580820>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-22**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Karolina Semak

Preddiplomski sveučilišni studij

Smjer Agroekonomika

Analiza financijskih izvještaja poduzeća Agroduhan d.o.o.

Završni rad

Osijek, 2023.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Karolina Semak

Preddiplomski sveučilišni studij

Smjer Agroekonomika

Analiza financijskih izvještaja poduzeća Agroduhan d.o.o.

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. doc.dr.sc Ana Crnčan, mentor
2. prof.dr.sc. Ljubica Ranogajec, član
3. doc.dr.sc. Ivana Varga, član

Osijek, 2023.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda, smjer Agroekonomika

Završni rad

Karolina Semak

Analiza financijskih izvještaja poduzeća Agroduhan d.o.o.

Sažetak:

Analiza financijskih izvješća kao dio cjelokupne analize poslovanja provodi se s ciljem procjene financijskih snaga i slabosti poduzeća. Cilj rada je analizom financijskih izvješća ukazati na kritične točke poslovanja i potrebne prilagodbe. Razmatrani su podaci poduzeća za 2 godine, a korištene su metode vertikalne i horizontalne analize, te relativni i apsolutni pokazatelji uspješnosti. Koeficijent ekonomičnosti upućuje na neekonomično poslovanje, a likvidnost je nezadovoljavajuća što upućuje na teže podmirivanje obaveza. Na temelju rezultata analize potrebno je poduzimanje inicijativa kojima je svrha umanjiti negativne pokazatelje, a uvećati pozitivne rezultate. Važno je sastaviti godišnji plan poslovanja koji će utjecati na novčane primitke i izdatke i na temelju takvih podataka izraditi financijski plan kao instrument kontrole pri ostvarenju očekivanog neto dobitka.

Ključne riječi: financijska izvješća, poljoprivredno poduzeće, pokazatelji uspješnosti

19 stranica, 14 tablica, 10 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen: u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek i u digitalnom repozitoriju diplomskih i završnih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
Undergraduate university study Agriculture, department of Agroeconomic

BSc Thesis

Karolina Semak

Analysis of the financial reports of the company Agroduhan d.o.o.

Summary:

The analysis of financial reports as part of the overall business analysis is carried out with the aim of assessing the company's financial strengths and weaknesses. The aim of the paper is to point out critical business points and necessary adjustments by analyzing financial reports. The data of the company for 2 years were considered, and the methods of vertical and horizontal analysis were used, as well as relative and absolute performance indicators. The efficiency ratio points to uneconomic operations, and the liquidity is unsatisfactory, which points to a more difficult settlement of obligations. Based on the results of the analysis, it is necessary to take initiatives aimed at reducing negative indicators and increasing positive results. It is important to draw up an annual business plan that will affect cash receipts and expenditures and, based on such data, create a financial plan as a control instrument in achieving the expected net profit.

Keywords: financial reports, agricultural company, success indicators

19 pages, 14 tables, 10 references

BSc Thesis is stored: in the Library of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek and in the digital repository of graduate and final thesis of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. MATERIJAL I METODE	2
3. REZULTATI I RASPRAVA	3
3.1. Morfologija biljke duhan	3
3.2. Proizvodnja duhana u Republici Hrvatskoj	5
3.3. Financijski izvještaji	6
3.4. Temeljna financijska izvješća	7
3.4.1. Bilanca	8
3.4.2. Račun dobiti i gubitka	8
3.4.3. Izvještaj o novčanom toku	9
3.4.4. Izvještaj o promjeni glavnice	10
3.4.5. Bilješke uz financijska izvješća	10
3.5. Analiza financijskih izvještaja	11
3.5.1. Horizontalna analiza	12
3.5.2. Vertikalna analiza	13
5. ZAKLJUČAK	19
6. LITERATURA	20

1. UVOD

Biljka duhan se uzgaja više od 6000 godina, a prvi narodi koji su počeli uživati duhan pušenjem su bile Maye i to 2000 godina pr.Kr. U počecima uzgoja duhana, stari narodi su žvakali njegovo lišće te su naknadno duhan motali u komušinu kukuruza ili palmino lišća i tako ga pušili, a koristili su i lule od drveta, krumpira ili trske te pili sok od listova duhana. Dim od duhana korišten je u vjerskim obredima, a mrežica za čuvanje duhana kod starih Inka je predstavljala statusni simbol. Smatra se kako je u Europu duhan stigao zajedno sa Colombom koji ga je brodom prenio iz Amerike. Prve inačice cigareta umotanih u papirić kakve se koriste danas, javljaju se u Španjolskoj u 16. stoljeću, a u 17. stoljeću javljaju se i prve restrikcije i zabrane korištenja duhana te takse na duhan (Butorac, 2020.).

Duhan (*Nicotiana Tabacum*) je biljka iz porodica pomoćnica (*Solanaceae*) koja se uzgaja radi lišća, odnosno kao osnovna sirovina za proizvodnju cigareta i ostalih duhanskih proizvoda. List duhana sastoji se od preko 4000 spojeva, a od njih je najznačajniji nikotin. (Hrgović, 2005.) Nikotin je alkaloid koji djeluje na središnji živčani sustav osobe koja uživa duhan, a može opustiti ili nadražiti osobu ovisno o njenom trenutnom stanju. U svijetu je poznato oko 70 različitih vrsta duhana, a u Republici Hrvatskoj se uzgajaju dvije, Virginija koja je i najzastupljenija vrsta i, manje zastupljen Burley (Hrgović, 2005.). Zbog dobre mogućnosti prilagodbe različitim klimatskim uvjetima i tlima, duhan se uzgaja na gotovo svim kontinentima na svijetu, ali mu kvaliteta varira ovisno o uvjetima uzgoja.

Cilj završnog rada je analiza financijskih izvještaja iz 2019. i 2020. godine poduzeća Agroduhan d.o.o., te na temelju iste utvrditi poslovnu uspješnosti i navesti moguće poslovne odluke razmatranog poduzeća.

2. MATERIJAL I METODE

U radu je analizirano kretanje određenih pokazatelja poslovanja poduzeća tijekom 2 godine, 2019. i 2020. Korištene su informacije iz bilance i računa dobiti i gubitka. Prikazani podaci dobiveni su metodom analize i sinteze poslovnih rezultata. Svrha analize je usporedba uspješnosti poslovanja kroz promatrano razdoblje, prepoznavanje kritičnih točki poslovanja i potrebne prilagodbe, te planiranje budućih poslovnih aktivnosti. Osim korištene vertikalne i horizontalne tehnike u radu, izračunata su apsolutna i relativna mjerila uspješnosti. Korišteni su podatci Državnog zavoda za statistiku, podatci sa službene stranice poduzeća Agroduhan d.o.o., stručni udžbenik te ostala relevantna literatura iz područja uzgoja duhana i računovodstva. Analizirano poduzeće, Agroduhan d.o.o. je društvo s ograničenom odgovornošću za poljoprivrednu proizvodnju i usluge sa sjedištem u Slatini. Osnovne djelatnosti kojima se poduzeće bavi su proizvodnja duhana sorte FC Virginia, kooperacija s individualnim poljoprivrednim proizvođačima, proizvodnja FCV (Flue cured Virginia) na vlastitim plantažama te prodaja neprerađenog duhana na domaćem i na inozemnom tržištu. S radom je započela 16. 12. 1996. godine.

3. REZULTATI I RASPRAVA

U daljnjem tekstu opisan je oblik i građu biljke duhana te njena rasprostranjenost, odnosno uzgoj u Republici Hrvatskoj.

3.1. Morfologija biljke duhan

Korijen duhana je dvovrstan i vretenastog oblika te se prilikom rasta prvo razvija vretenasti korijen iz kojeg se, nakon pucanja uslijed rasađivanja, razvija postrano korijenje koje ima ulogu glavnog korijena. Korijen biljke ima dobru usisnu moć, prodire 1-2 metra u tlo, širine do 80 centimetara. Stabljika biljke je cilindričnog oblika, uspravna, prekrivena dlačicama, a podijeljena je na nodije i internodije te ovisno o sorti naraste i do tri metra u visinu.

Izvor: Hrgović, 2005.

Slika 1. Stabljika duhana

Listovi duhana rastu iz nodija stabljike, a broj listova varira od 20 komada do 100 komada listova po biljci. listovi duhana su značajni za proizvodnju jer se u njima nalaze eterična ulja i smole koji imaju važnu ulogu u aromi duhana. listovi duhana su podijeljeni u insercije te mogu biti podbir, nadpodbir, srednji listovi, podvršak i ovršak.

Izvor: Hrgović, 2005.

Slika 2. Insercije listova duhana

Cvijet biljke stoji pojedinačno ili zbirno tvoreći grozdove, a boja varira od ružičaste, žute ili bijele (www.agroklub.hr, lipanj 2022.). Plod duhana je tobolac koji može sadržavati manju ili veću količinu sjemenki, a može biti i sterilan. Sjeme je sitno, okruglo te smeđe boje, a masa tisuću zrna iznosi 0,07 grama- 0,1 gram. Zrelo sjeme ne sadrži nikotin. Duhan je samooplodna biljka, a najbolje uspijeva na rastresitim i lakšim tlima, neutralne do blago kisele pH reakcije. Najveće potrebe za vodom su u proizvodnji presadnica te nakon rasađivanja kada je biljke potrebno zalijevati. Za kvalitetan urod potrebno je provoditi plodored, a listovi koji postepeno zriju beru se u vrijeme tehničke zriobe.

3.2. Proizvodnja duhana u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj, duhan se uzgaja od 16. stoljeća na području Baranje, Podravine i Dalmacije. Početkom prošlog stoljeća, od 1900.-1904. godine proizvedeno je samo 1800 t duhana po godini (Kojić i sur., 2020.). Na području Virovitičko – podravske županije nalaze se jedine dvije tvrtke za preradu lista duhana (Hrvatski duhani d.d. i Agroduhan d.o.o. Slatina). Prosječna godišnja proizvodnja duhana odvija se na cca. 5.000 ha uz prosječan prinos oko 2 tone /ha. (Ministarstvo poljoprivrede)

2021. godine je u Hrvatskoj bilo 3488 ha pod duhanom, a prinos je bio 2,1 t/ha , usporedno s 2013. godinom kada je duhan uzgajan na površini 5172 ha, ali je prinos bio 1,9 t/ha. Razlika u prinosu se objašnjava činjenicom da lokalni poljoprivrednici sve više ulažu u navodnjavanje (www.dzs.hr).

Tablica 1. Usporedba proizvodnje duhana u Republici Hrvatskoj u devet godina

	Površina (ha)	Proizvodnja (t)	Prinos (t/ha)
2013.	5.172	9.834	1,9
2014.	5.196	9.164	1,8
2015.	4.752	10.132	2,1
2016.	4.413	8.977	2,0
2017.	4.563	9.413	2,1
2018.	3.834	7.561	2,0
2019.	3.940	7.878	2,0
2020.	3.420	7.084	2,1
2021.	3.488	7.384	2,1

Izvor: autor prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Proizvodnja duhana u Republici Hrvatskoj se odvija najviše na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima gdje se proizvode presadnice kao primarni preduvjet koji utječe na urod, te se na gospodarstvima može sušiti i pakirati za daljnju primjenu.

3.3. Financijski izvještaji

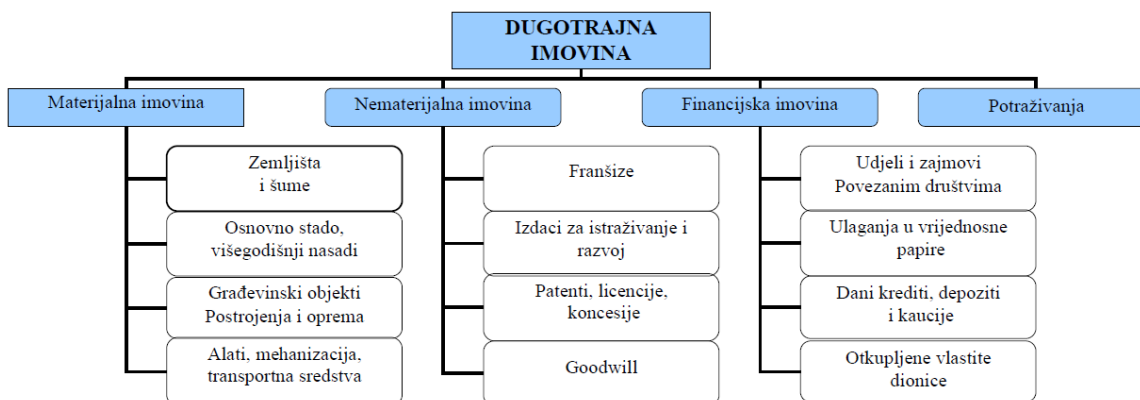
Financijski izvještaji su poslovni dokumenti kojima poduzeće daje informacije o rezultatima svojih transakcija, osobama i organizacijama izvan poduzeća i korisnicima poduzeća. Cilj financijskih izvještaja je pravovremeno izvještavanje zainteresiranih strana o financijskim tokovima poslovanja, kao i o uspješnosti poslovanja (Ranogajec, 2009.), a elementi koji sačinjavaju financijska izvješća su:

- Imovina
- Obveze
- Kapital ili glavnica
- Prihodi
- Rashodi

Imovina predstavlja zbroj svih resursa koje posjeduje neko poduzeće ili svi resursi kojima ono raspolaže sa ciljem obavljanja gospodarske djelatnosti. Postoje dvije osnovne klasifikacije imovine, prema pojavnom obliku se dijeli na materijalnu imovinu, prava i novac, a prema funkciji i razdoblju korištenja se dijeli na dugotrajnu i kratkotrajnu imovinu.

Dugotrajnu imovinu karakteriziraju određena obilježja poput vijeka trajanja koji je dulji od godine dana, najniža pojedinačna vrijednost je 2000 kn, imovina podliježe amortizaciji, nije namijenjeno prodaji, postupno se troše i, pri tome prenose dio svoje vrijednosti na novostvoreni proizvod ili uslugu.

Izvor: Ranogajec, 2009.

Slika 3. Oblici dugotrajne imovine

Kratkotrajna imovina predstavlja one resurse s kojima neko poduzeće posluje s rokom unovčenosti do jedne godine. Osnovna obilježja kratkotrajne imovine su to obrtna sredstva koja, u procesu proizvodnje mijenjaju svoj oblik, kratkotrajna imovina prelazi u vrijednost proizvoda ili usluga, njihovom prodajom nastaju potraživanja koja se naknadno transformiraju u gotovinu na računu poduzeća.

Obveze su oblik pravnog posla u kojemu su dvije stranke, vjerovnik i dužnik, a predstavljaju izvore financiranja imovine koju poduzeće koristi pri obavljanju svojih poslovnih aktivnosti. Obveze se mogu razgraničiti na kratkoročne ili tekuće obveze, dugoročne obveze te na pasivna vremenska razgraničenja.

Kapital ili glavnica predstavlja određenu vrijednost koja pripada vlasnicima poduzeća, a jednaka je ukupnoj vrijednosti imovine poduzeća umanjenoj za dugove.

$$IMOVINA = OBVEZE - GLAVNICA$$

Prihodi predstavljaju povećanje ekonomske koristi poduzeća u određenom vremenskom razdoblju što podrazumijeva priljev sredstava i smanjenje obveza, a rashodi predstavljaju potrošnju dobara u svrhu nastanka nekog učinka. Prihodi i rashodi se dijele na financijske, poslovne te izvanredne prihode, odnosno rashode.

3.4. Temeljna financijska izvješća

Prema Zakonu o računovodstvu u godišnja financijska izvješća se ubraja:

- Bilancu (izvještaj o financijskom položaju)
- Račun dobiti i gubitka
- Izvještaj o novčanim tokovima
- Izvještaj o promjeni glavnice
- Bilješke uz financijska izvješća

Dva najznačajnija financijska izvješća su bilanca te račun dobiti i gubitka. Informacije koje se objedinjuju u financijskim izvještajima moraju biti poudane i relevantne te razumljive. Obvezu vođenja poslovnih knjiga te sastavljanja financijskih izvještaja ima svaki poduzetnik sa sjedištem u Republici Hrvatskoj.

3.4.1. Bilanca

Bilanca predstavlja temeljni financijski izvještaj, a obuhvaća cjelokupni pregleda imovine, obveza i kapitala na određeni datum. Glavno obilježje bilance je da se temelji na načelu bilančne ravnoteže, odnosno da je aktiva jednaka pasivi. Usmjerena je ka eksternim (vanjskim) korisnicima financijskih izvješća.

$$AKTIVA = PASIVA$$

$$IMOVINA = KAPITAL + OBVEZE$$

Aktiva predstavlja imovinu, odnosno sve ono što poduzeće posjeduje, a pasiva predstavlja sav kapital i obveze nekog poduzeća. Sastavljanjem bilance daje se uvid u to je li postignuta financijska ravnoteža određenog poslovanja, veličina vlastitog kapitala, zaduženost poduzeća te vrsta dugotrajne imovine i obrtnih sredstava.

Dva su načina sastavljanja bilance, a to su u obliku dvostranog računa (oblik folije) i u obliku jednostranog računa (oblik pagine). Bilanca je prikaz trenutnog financijskog stanja nekog poduzeća, a obavezno se sastavlja na kraju kalendarske godine ili na kraju obračunskog razdoblja. Bilanca na kraju kalendarske godine ili zaključna bilanca predstavlja početnu bilancu sljedeće godine (Ranogajec, 2009.). Bilančna ravnoteža ne upućuje na financijsko stanje poduzetnika. Tek izučavanje njezine strukture upućuje na određena stanja poduzetnika. Primjerice, cjelokupna imovina prikazana u aktivni jest u formalno pravnom vlasništvu poduzetnika. Međutim, samo kapital pokazuje koji je dio imovine u stvarnom vlasništvu poduzetnika, a koji je dio u tuđem vlasništvu (vjerovnici) i koliko iznose neotplaćene obveze u pasivi bilance ili pak kakav je odnos vlastitih i tuđih izvora što upućuje na stupanj zaduženosti poduzetnika (Tintor, 2020.).

3.4.2. Račun dobiti i gubitka

Račun dobiti i gubitka (RDG) ili bilanca uspjeha, uz bilancu, predstavlja jedan od glavnih financijskih izvješća koji se sastavlja obavezno jednom godišnje, a propisan je Pravilnikom o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja (NN 95/2015). U njemu se, prema podacima prikupljenim iz glavne knjige, prikazuju prihodi i rashodi nekog poduzeća kao i financijski učinak poslovanja poduzeća za određeno vremensko razdoblje te ostvarenu dobit ili

gubitak (Ranogajec, 2009.). RDG korisnicima računovodstvenih informacija prikazuje informacije o uspjehu poduzeća u periodu između dva datuma bilance. Račun dobiti i gubitka može biti prikazan kao jednostruki i kao dvostruki račun, ali najčešće se upotrebljava prikaz RDG-a u obliku jednostranog računa jer je lakša međusobna komparacija aktivnosti u poslovanju (npr. financijskih i poslovnih aktivnosti). Širi model računa dobiti i gubitka obuhvaća još i prihode i rashode od udjela u dobiti i gubitku od društava s povezanim sudjelujućim interesom odnosno od zajedničkih pothvata (Tintor, 2020.) Tablicom 2. prikazana je podjela prihoda i rashoda u računu dobiti i gubitka.

Tablica 2. Podjela prihoda i rashoda

RASHODI	PRIHODI
Poslovni rashodi	Poslovni prihodi
Financijski rashodi	Financijski prihodi
Izvanredni rashodi	Izvanredni prihodi
RASHODI-PRIHODI=GUBITAK	PRIHODI-RASHODI=DOBIT

Izvor: Ranogajec, 2009.

Prihodi i rashodi sastavljeni u računu dobiti i gubitka mogu biti poslovni, financijski i izvanredni, a financijski rezultat može biti dobit ili gubitak.

3.4.3. Izvještaj o novčanom toku

Jedan od financijskih izvještaja, Izvještaj o novčanom toku prikazuje informacije o stvarnim novčanim primitcima i izdatcima te o promjeni financijskog položaja nekog poduzeća. Svrha izrade Izvještaja o novčanom toku je pratiti priljeve i odljeve novca, ocijeniti financijsku sposobnost poduzeća, sposobnost poduzeća da u budućnosti ostvari čisti novčani tok, izbjegavanje kriza zbog nepodmirenja dospjelih obaveza. Izvještaj o novčanim tokovima se sastoji od nekoliko međusobno povezanih elemenata:

- Novac
- Novčani tok
- Novčani ekvivalent
- Novčana aktivnost
- Financijska aktivnost

- Investicijska aktivnost.

Svi novčani tokovi svrstavaju se u tri skupine: novčani tokovi poslovnih aktivnosti, novčani tokovi investicijskih aktivnosti i novčani tokovi financijskih aktivnosti.

3.4.4. Izvještaj o promjeni glavnice

Izvještaj o promjeni glavnice prikazuje promjenu kapitala, tj. kako se kapital mijenja od početka do kraja obračunskog razdoblja. Promjene kapitala nastaju kao rezultat odluka menadžera od utjecaja na vlasnički kapital.

Promjene kapitala mogu nastati zbog slijedećih razloga: (Ranogajec, 2009.)

- Učinka revalorizacije imovine
- Povećanja temeljnog kapitala (dekapitalizacija)
- Smanjenja temeljnog kapitala (dekapitalizacija)
- Ispravka temeljnih pogrešaka

Glavni utjecaj na promjene ovog izvještaja ima rezultat poslovanja iskazan u računu dobiti i gubitka, ali i druge odluke kao što su isplata dividenda, formiranje kapitalnih rezervi itd. Izvještaj o promjeni glavnice nema određenu, standardiziranu formu, ali mora biti pisan tako da ga korisnici računovodstvenih informacija mogu jednostavno razumjeti.

3.4.5. Bilješke uz financijska izvješća

Bilješke uz financijska izvješća jedan su od temeljnih financijskih izvještaja, a sadrže dopunske i dodatne informacije o poduzetniku i njegovim računovodstvenim politikama, kao i analitički prikaz i tumačenje kategorija ostalih financijskih izvještaja. Sadržaj, svrha i značenje bilježaka posebno su prikazani MRS-om 1 kako glasi: Bilješke uz financijske izvještaje sadrže skraćeni opis ili detaljniju analizu iznosa prikazanih u bilanci, računu dobiti i gubitka, izvještaju o novčanim tokovima i izvještaju o promjeni glavnice, kao i dodatne informacije. Bilješke sadrže zahtjevne informacije i one koje se potiču objavljivati prema MRS-ima te druga objavljivanja neophodna da se postigne fer prezentiranje. (Ranogajec, 2009.)

Bilješke uz financijska izvješća te izvještaji o promjeni glavnice zajedno prikazuju potpuniju i širu sliku poslovanja nekog poduzeća, te daju detaljan i iscrpan izvještaj o svim stavkama poslovanja eksternim i internim korisnicima računovodstvenih usluga.

3.5. Analiza financijskih izvještaja

Analiza financijskih izvješća pruža informacije koje omogućuju prepoznavanje slabosti i snaga analiziranog poduzeća. Radi se na osnovi podataka koje sadržavaju temeljna financijska izvješća i koja se promatraju kroz duži vremenski period. Analiziraju se prihodi i rashodi poduzeća, financijski rezultat poslovanja, te svi činitelji koji utječu na dinamiku poslovanja poduzeća. Takvom analizom moguće je utvrditi čimbenike poslovanja i njihov utjecaj na već ostvarene rezultate, ali i donositi poslovne odluke za postizanje boljeg ukupnog rezultata poslovanja (Crnčan i sur., 2012). Temeljni financijski izvještaji poduzeća Agroduhan d.o.o prikazani u završnom radu su bilanca na dan 31.12.2020, račun dobiti i gubitka te izvještaj o novčanim tokovima. Analiza financijskih izvještaja predstavlja metodu čija je svrha ispitati, istražiti i prosuditi istinitost financijskih izvješća te predvidjeti budućnost. Analiza se temelji na korištenju računovodstvenih informacija i primjeni tri osnovne metode (Ranogajec, 2009.):

- Metoda uspoređivanja
- Metoda procjenjivanja
- Analiza trenda.

Metoda uspoređivanja obuhvaća usporedbe vremenske i prostorne pozicije, što omogućava uočavanje promjena i procjenu njihove važnosti. Također obuhvaća usporedbe u odnosu na plan, kao i usporedbe pojedinih pozicija RDG-a radi utvrđivanja kvalitete financijskih rezultata. Metoda odnosa vrijednosti odnosi se na stavljanje u odnos pojedinih skupina ili veličina u financijskim izvještajima.

Metoda analize trenda ili metoda indeksnih brojeva kojom se apsolutni brojevi iz financijskih izvještaja određene godine izjednačavaju sa 100, zatim se stavke idućih godina preračunavaju na osnovu prve godine kao bazne. Analiza se provodi uporabom komparativnih (horizontalna analiza) i strukturnih (vertikalna analiza) financijskih izvještaja.

3.5.1. Horizontalna analiza

Horizontalna analiza predstavlja usporedbu apsolutnih svota bilance i računa dobiti i gubitka te prikazuje promjenu tih svota kroz vrijeme, u apsolutnom i u relativnom iznosu. Horizontalna analiza je dinamička analiza jer daje jasan prikaz kretanja i trendova. Prilikom izrade horizontalne analize postoje dva koraka (Ranogajec, 2009.):

- 1.Korak- računanje razlike prethodne i tekuće godine
- 2.Korak- računanje dobivene razlike u postotcima

Tablica 3. Horizontalna analiza bilance

POZICIJA	2019.	2020.	Povećanje/smanjenje	
			Iznos (kn)	Postotak (%)
Stalna imovina	76.553.162	25.806.998	(50.746.164)	(67.56)
Obrtna imovina	36.739.548	47.339.301	10.599.75	28.85
Glavnica (Kapital)	60.063.546	24.084.934	(35.978.61)	(59.9)
Dugoročne obveze	20.495.606	15.968.525	(4.527.08)	(22.08)
Kratkoročne obveze	32.733.558	33.092.844	359.286	1.09
Aktiva=Pasiva	113.292.71	73.146.29	(40.146.42)	(35.436)

Izvor: autor

Stalna i obrtna imovina predstavljaju aktivnu, a glavnica s dugoročnim i kratkoročnim obvezama predstavlja pasivnu, njihov zbroj treba biti jednak unutar promatrane godine. Ukoliko je riječ o smanjenju, iznos se piše unutar zagrada. Prema navedenim podacima u tablici i učinjenoj horizontalnoj analizi bilance, vidljivo je da je poduzeće u 2020. godini ostvarilo smanjenje

glavnice, stalne imovine i dugoročnih obveza. U istome razdoblju bilo je povećanje kratkoročnih obveza i obrtne imovine.

Tablica 4. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka

POZICIJA	2019.	2020.	Povećanje/smanjenje	
			Iznos	Postotak
Poslovni prihodi	45.290.917	41.392.968	(3897.95)	(8.6)
Poslovni rashodi	43.711.329	55.815.711	12.104.38	27.69
Bruto dobit	329.089	(15.381.487)	(344.470.49)	(104.67)
Troškovi poslovanja	198.582	(30.762.48)	(229.344.48)	(115.5)
Dobit iz poslovanja	130.507	15.381.487	(115.125)	(11,78)

Izvor: autor

Iz horizontalne analize RDG-a se zaključuje kako je poduzeće Agroduhan d.o.o. u razdoblju 2020. godine smanjilo dobit iz poslovanja, troškove poslovanja ali i poslovne prihode u odnosu na prethodnu godinu.

3.5.2. Vertikalna analiza

Kod vertikalne analize pojedine strukture su prikazane u novčanom iznosu za pojedino razdoblje. Analiza prikazuje udio pojedine stavke u ukupnom iznosu, a bilance, aktiva i pasiva se izjednačavaju sa 100 što znači da se pojedine pozicije izračunavaju kao postotak. Kod vertikalne analize RDG-a ukupni prihodi ili neto prodaja izjednačavaju se sa 100, a promjene udjela prikazuju promjene financijske strukture poduzeća i postotke koji olakšavaju usporedbe uspješnosti. Tablicom 5. prikazana je vertikalna analiza bilance za 2019. i 2020. godinu.

Tablica 5. Vertikalna analiza bilance

POZICIJA	2019.	2020.	Povećanje/smanjenje (%)	
			2019.	2020.

Stalna imovina	76.553.162	25.806.998	67.57	35.28
Obrtna imovina	36.739.548	47.339.301	32.43	64.72
Glavnica (Kapital)	60.063.546	24.084.934	53.02	32.93
Dugoročne obveze	20.495.606	15.968.525	18.08	21.83
Kratkoročne obveze	32.733.558	33.092.844	28.9	45,24
Aktiva=Pasiva	113.292.71	73.146.29	100	100

Izvor: autor

U vertikalnoj analizi, aktiva i pasiva se izjednačavaju sa 100, te se računa udio pojedinih stavki unutar aktive i pasive. Stalna imovina se prema navedenom udjelu u promatranom razdoblju smanjuje. Dugoročne obaveze ne prate smanjenje udjela stalne imovine, već se one povećavaju, ali isto tako povećavaju se i kratkoročne obaveze.

Tablica 6. Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka

POZICIJA	2019.	2020.	Povećanje/smanjenje (%)	
			2019.	2020.
Poslovni prihodi	45.290.917	41.392.968	100	100
Poslovni rashodi	43.711.329	55.815.711	98.52	(125,84)
Bruto dobit	329.089	(15.381.487)	0,73	(37.16)
Troškovi poslovanja	198.582	(30.762.48)	0,45	(74.32)
Dobit iz poslovanja	130.507	15.381.487	0,30	37.16

Izvor: autor

Poslovni prihodi se smanjuju, a rashodi povećavaju. Financijski pokazatelji su indikatori odnosa između određenih veličina koji pokazuju uspješnost poslovanja poduzeća. Najveći dio podataka za izračunavanje pokazatelja nalazi se u financijskim izvještajima (Žager i sur. 2008.).

Financijski pokazatelji odnose se na:

- Zaduženost
- Aktivnost

- Ekonomičnost
- Profitabilnost

Pokazatelji likvidnosti mjere sposobnost poduzeća da podmiri svoje kratkoročne obveze. Jedan od važnijih pokazatelja likvidnosti je koeficijent tekuće likvidnosti, a računa se po formuli:

$$\text{Koeficijent tekuće likvidnosti} = \frac{\text{kratkotrajna imovina}}{\text{kratkoročne obveze}}$$

U Tablici 7. prikazane su vrijednosti kratkotrajne imovine i kratkoročnih obaveza analiziranog poduzeća te je izračunat koeficijent tekuće likvidnosti.

Tablica 7. Koeficijent tekuće likvidnosti (kn) za 2019. godinu

Kratkotrajna imovina	36.739,548
Kratkoročne obaveze	32.733,558
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,12

Izvor: autor

Koeficijent tekuće likvidnosti koji je manji od 1,5 ukazuje na to kako poslovni subjekt može ostati bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obaveza. Tablicom 8. prikazan je izračunati koeficijent tekuće likvidnosti za 2020. godinu.

Tablica 8. Koeficijent tekuće likvidnosti (kn) za 2020. godinu

Kratkotrajna imovina	47.339,301
Kratkoročne obaveze	33.092,844
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,43

Izvor: autor

Pokazatelji zaduženosti mjere koliko se poduzeće financira iz tuđih izvora sredstava. Koeficijent zaduženosti za računa se po formuli:

$$\text{Koeficijent zaduženosti} = \frac{\text{Ukupne obveze}}{\text{Ukupna imovina}}$$

Tradicionalno se graničnom zaduženosti smatra ono poduzeće kod kojeg je odnos vlastitog i tuđeg kapitala 50:50. U suvremenim uvjetima poslovanja odstupa se od tako definiranog odnosa i veći se naglasak pridaje rezultatima koji se postižu ukupnim kapitalom te se tolerira veća zaduženost i odnos vlastitog i tuđeg kapitala prema omjer 30:70 (Ranogajec, 2009.). Tablicom 9. prikazan je koeficijent zaduženosti za 2019. godinu.

Tablica 9: Koeficijent zaduženosti za 2019. godinu

Ukupne obveze	53.229.164
Ukupna imovina	113.292.710
Koeficijent zaduženosti	0,46

Izvor: autor

Koeficijent od 0,46 ne ukazuje na veliko opterećenje i zaduženost analiziranog poduzeća, no isti se u 2020. godini se naglo povećao kako je prikazano Tablicom 10. što upućuje na povećanje zaduženosti.

Tablica 10: Koeficijent zaduženosti za 2020. godinu

Ukupne obveze	490.611.369
Ukupna imovina	73.146.299
Koeficijent zaduženosti	6,70

Izvor: autor

Uzrok veće zaduženosti može biti rezultat povećanja kratkotrajnih potraživanja, a time i povećanja kratkotrajnih obveza. Nasuprot tome, kod faktora zaduženosti manji faktor znači manju zaduženost. Faktor zaduženosti pokazuje koliko je godina potrebno kako bi se iz ostvarene zadržane dobiti uvećane za amortizaciju podmirile ukupne obveze.

Pokazatelji aktivnosti mjere koliko efikasno poduzeće koristi svoje resurse. Jedan od najvažnijih pokazatelja aktivnosti je koeficijent obrtaja ukupne imovine, a računa se po formuli:

$$\text{Koeficijent obrtaja ukupne imovine} = \frac{\text{Ukupni prihodi}}{\text{Ukupni rashodi}}$$

Koeficijent obrta ukupne kratkotrajne imovine prikazani su Tablicom 11. i 12.

Tablica 11. Koeficijent obrtaja ukupne imovine za 2019. godinu

Ukupni prihodi	46.053.266
Ukupni rashodi	113.292.710
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,41

Izvor: autor

Koeficijent obrtaja ukupne imovine trebao bi biti što veći, a pokazuje učinkovitost upotrebe kapitala u ostvarenju prihoda. Kada je u pitanju koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine, on bi trebalo biti veći od jedan i upućivati na učinkovitost upotrebe kratkotrajne imovine u svrhu ostvarivanja prihoda.

Tablica 12. Koeficijent obrtaja ukupne imovine za 2020. godinu

Ukupni prihodi	42.001.815
Ukupni rashodi	73.146.299
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,57

Izvor: autor

Koeficijenti obrtaja ukupne imovine kod analiziranog poduzeća su relativno niski. Preporuka je ostvariti koeficijent koji je veći od jedan. U obje analizirane godine to nije slučaj. Razlika između koeficijenata u 2019. i 2020. godine je u smislu povećanja koeficijenta za 0,16% što upućuje na nešto učinkovitije korištenje kratkotrajne imovine.

U ekonomske pokazatelje uspješnosti proizvodnje ubrajaju se najčešće ekonomičnost i rentabilnost. Ekonomičnost proizvodnje predstavlja odnos između ukupnih prihoda te ukupnih troškova. Koeficijent ekonomičnosti prikazan Tablicom 12. i 13. izračunat je na slijedeći način:

$$\text{Koeficijent ekonomičnosti} = \frac{\text{Ukupni prihodi}}{\text{Ukupni rashodi}}$$

Tablica 13: Koeficijent ekonomičnosti za 2019.godinu

Ukupni prihodi	46.053.266
----------------	------------

Ukupni rashodi	45.724.177
Koeficijent ekonomičnosti	1,01

Izvor: autor

Koeficijent veći od 1 ukazuje na ekonomično poslovanje u 2019. godini, no u 2020. godini isti iznosi 0,73 što je smanjenje za 0,28 u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 14: Koeficijent ekonomičnosti za 2020. godinu

Ukupni prihodi	42.001.815
Ukupni rashodi	57.383.302
Koeficijent ekonomičnosti	0,73

Izvor: autor

Kako bi poduzeće poslovalo profitabilnije važno je sastaviti godišnji plan poslovanja koji će djelovati na novčane primitke i izdatke. Na temelju tih podataka potrebno je izraditi godišnji financijski plan koji se može koristiti kao instrument kontrole pri realizaciji očekivanog neto dobitka.

Rentabilnost predstavlja odnos ostvarenog dobitka te ukupnog troška poslovanja, a izražava se u postotku. Stupanje rentabilnosti poslovanja poduzeća Agroduhan d.o.o. za 2020. iznosi 2,76%.

5. ZAKLJUČAK

Temeljni financijski izvještaji su bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanom toku, izvještaj o promjenama glavnice i bilješke uz financijske izvještaje. Analiza financijskih izvještaja predstavlja proces primjene različitih analitičkih postupaka kojima se podaci iz financijskih izvještaja pretvaraju u upotrebljive informacije relevantne za upravljanje.

Koeficijent tekuće likvidnosti u 2020. godini iznosi 1,43 što govori da poslovni subjekt može ostati bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza. Koeficijent zaduženosti od 0,46 u 2019. godini ne ukazuje na veliko opterećenje i zaduženost, ali se isti u 2020. godini naglo povećava na 6,70 što upućuje na povećanje zaduženosti. Uzrok povećanja zaduženosti može biti rezultat povećanja kratkotrajnih potraživanja, a time i povećanja kratkotrajnih obveza. Koeficijenti obrtaja ukupne imovine su relativno niski, sa iznosom od 0,41 u 2019. godini i 0,57 u 2020. godini. Koeficijent ekonomičnosti u 2019. godini veći od 1 govori da poduzeće posluje ekonomično, dok se u 2020. godini smanjuje na 0,73.

Rezultati analize upućuju na postojanje određenih problema u poslovanju poduzeća. Dobit poslovanja poduzeća znatno se smanjila, a potencijalni razlog lošeg poslovanja mogao bi biti početak pandemije covid-19 koji je doveo do zatvaranja granica. Bez obzira na situaciju sa pandemijom na koju nije moguće utjecati, za upravitelje bilo kojeg poduzeća važno je sastaviti godišnji plan koji će utjecati na novčane primitke i izdatke. Na temelju takvih podataka moguće je izraditi financijski plan koji će koristiti kao instrument kontrole pri realizaciji očekivanog neto dobitka.

6. LITERATURA

1. Agroduhan d.o.o, Revizorsko izvješće za 2020. godinu; <http://agroduhan.hr/web/> (13.7.2022.).
2. Butorac, J. (2020): Duhan. Zagreb: Kugler. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:204:277153> (12.9.2022.).
3. Crnčan, A., Ranogajec, Lj., Deže, J. (2012.): Analiza financijskih izvješća u funkciji donošenja poslovnih odluka. Zbornik radova 47. hrvatskog i 7. međunarodnog simpozija agronoma / Pospišil Milan - Zagreb : Luna Grafika d.o.o., 2012, 155-159.
4. Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr (18.8.2022.).
5. Hrgović, S. (2005): Agrotehnika proizvodnje duhana. Glasnik Zaštite Bilja, 28 (5), Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/164303> (8.8.2022).
6. Kojić, N., Rajić, K. i Ergović Ravančić, M. (2020): Proizvodnja duhana u Republici Hrvatskoj. Glasnik Zaštite Bilja, 43. (3.), 78-86. <https://doi.org/10.31727/gzb.43.3.10> (17.8.2022).
7. Ranogajec Lj. (2009.): Računovodstvo u poljoprivredi, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Osijek
8. Tintor, Ž. (2020.): Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih upravljačkih odluka. Obrazovanje za poduzetništvo, 84-103, <https://hrcak.srce.hr/file/347946> (12.9.2022).
9. Zakon o računovodstvu, <https://www.rrif.hr/dok/propisi/ZOR.pdf> (17.8.2022.).
10. Žager L., Žager K., Mamić Sačer I., Sever S. (2008.): Analiza financijskih izvještaja; drugo prošireno izdanje, Masmedia, Zagreb, 2008.

11. Ministarstvo poljoprivrede (2022.) : Duhan i konoplja,
<https://poljoprivreda.gov.hr/print.aspx?id=198&url=print>